

געגועים לאין סוף: תפילות הלל צייטלין

עשהאל אבלמן ויונתן מאיר

ואין דרך ואין מנוס ומפלט לך, בן אדם,
מכל ההבל והקטנות, הצער והייסורים
שאתה רואה, כי אם באהבה אידיאלית
גבוהה. אם 'אל ארץ יביט והנה צרה
וחשכה מעוף צוקה ואפלה מנדח', הנה יש
דרך אחר לפני איש: – 'ופנה למעלה'
הלל צייטלין

זכה הסופר והמיסטיקן הוורשאי הלל צייטלין (1871–1942), שיודפסו כמה כרכים
מכתביו לאחר השואה בארץ-ישראל ובארצות הברית. אך הכתבים שנדפסו –
עובדו ושונו, והרבה מהחיות שהייתה טמונה בהם נגוזה. אותם כתבים מחודשים
היו גם מעט מהרבה. ניסיונותיו של צייטלין להדפיס את 'כל כתביו' בחייו עלו
בתוהו, ולאחר מותו נדפסו לקטים בלבד. בין פרסומיו הרבים מוצנעות תפילות
שחיבר בתקופות שונות, שמעט מהן מובאות כאן בההדרה מחודשת.

קורות וגולמים

נגולל מעט מקורותיו של הלל צייטלין, הידועים פחות והידועים יותר, כפתח
להדפסת תפילותיו.¹ צייטלין נולד בקורמה שברוסיה הלבנה, למשפחה חב"דית.

1 על הלל צייטלין, ראו ש"ב אורבאך, תולדות נשמה אחת: הלל צייטלין האיש ומשנתו,
ירושלים תשי"ג; M. A. Leon Waldoks, *Hillel Zeitlin: The Early Years (1894-*
1919), Ph. D. Dissertation, Brandeis University 1984; ש' בר-סלע, בין סער לדממה:
חייו ומשנתו של הלל צייטלין, תל-אביב תשנ"ט; A. Green, 'Three Warsaw Mystics',
ר' אליאור ו' דן (עורכים), קולות רבים: ספר הזיכרון לרבקה ש"ץ-אופנהיימר, ב' (מחקרי
ירושלים במחשבת ישראל ג), ירושלים תשנ"ו, חלק אנגלי, עמ' 58-1; י' מאיר, "החסידות

כבר בגיל צעיר שקד על ספרות הש"ס, המוסר, הקבלה והחסידות, שנמצאה לו בשפע רב בספריית חב"ד שבעיירתו, ועד מהרה נתפס כעילוי. על פי עדותו שלו היה מצוי בגיל שלוש-עשרה במצבים של אקסטזה דתית.² אך תקופה זו לא ארכה זמן רב. כרבים מבני דורו נחשף לספרות ההשכלה, והשקיע את כוחותיו בלימוד אוטודידקטי של פילוסופיה יהודית וכללית. מגיל שש-עשרה התפרנס כ'מלמד'.

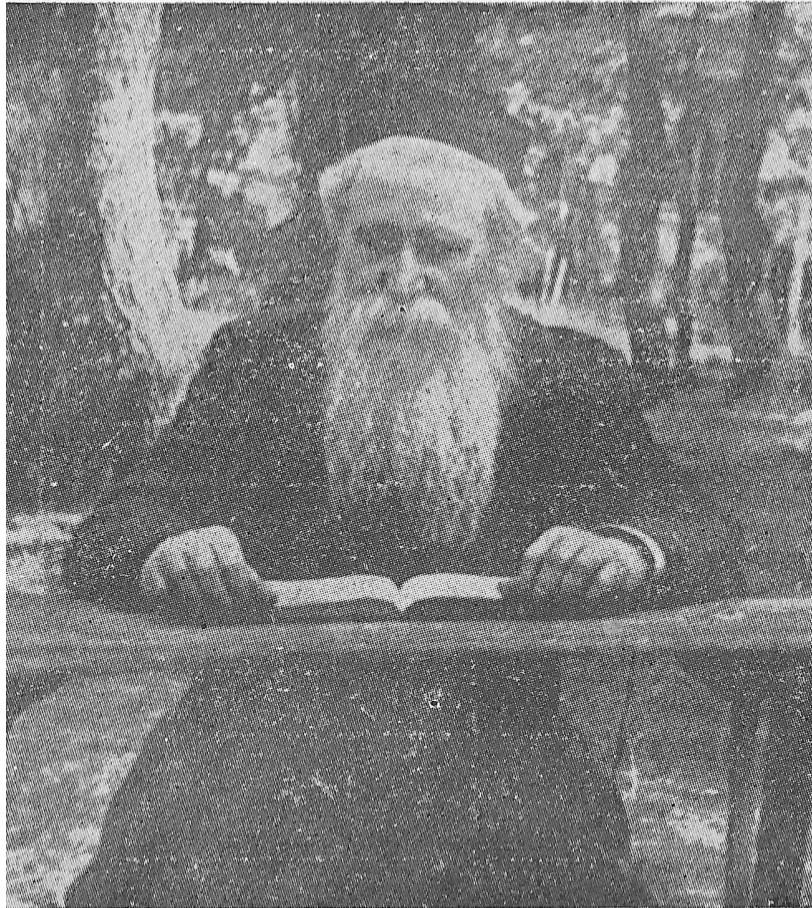
לאחר נישואיו ישב בעיר הומל. כאן נרקמה ידידות עמוקה בינו לבין הסופרים יוסף חיים ברנר (1881–1921), אורי ניסן גנסין (1881–1913) וזלמן יצחק אנכי (1881–1947). הוא ספג את האווירה הפסימית ששררה בקרב חוגו של סנדר באום (הוא אוריאל דוידובסקי בסיפורים 'בחורף' ו'מסביב לנקודה' של ברנר). הושפע עמוקות מתורתם של ניטשה, שופנהאואר והארטמן; ומתפיסתם של טולסטוי ודוסטויבסקי. ברוחם חזר אל מקורות היהדות וכתב את מאמרו הראשון: 'הטוב והרע על פי השקפת חכמי ישראל וחכמי העמים' (נתפרסם בהמשכים בהשלח, 1899–1902). באותה שעה פרסם מונוגרפיה מקיפה על ברוך שפינוזה (1900); ומונוגרפיה ראשונה בעברית על פרידריך ניטשה (1905).

בשנים 1901–1904 עסק בהוראה ובין תלמידיו נמנה יצחק שדה. בשנת 1901 נשלח כציר לקונגרס הציוני החמישי ושהה גם בקייב ובווילנה. בווילנה נודע ביתו כמרכז ספרותי והוא החל לכתוב באופן מסודר לעיתונות והיה שותף במערכת הזמן. הפוגרומים בשנים 1903, 1905 השפיעו עליו עמוקות והוא פרסם סדרת מאמרים שתיארו את מהלך התרחשות הדברים. עם העלאת הצעת אוגנדה תמך בה. לימים נטה לפאליקסטים אך עד מהרה התרחק מכל מפלגתיות.

בשנת 1907 הגיע לוורשה והחל להתפרנס מכתביה בעיתונים היינט ודער מאָמענט. בעיתונים אלו פרסם מאות מאמרים בנושאים מגוונים, פעמיים או שלוש פעמים בשבוע, שרק מיעוטם כונסו.

שלעתיד לבוא": ניאו רומנטיקה, חסידות וכיסופי משיח בכתבי הלל צייטלין, רבי נחמן מברסלב: צער העולם וכיסופי משיח - שתי מסות מאת הלל צייטלין (יריעות, ה), הקדים מבוא והוסיף הערות: יונתן מאיר, ירושלים תשס"ו, עמ' 9-39; ע' אבלמן, הלל צייטלין ויצירתה של התרבות היהודית במזרח אירופה, 1871-1919, עבודת דוקטור, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן תשס"ז.

2 ה' צייטלין, 'קצור תולדותי' (תרפ"ח), ספרן של יחידים: כתבים מקובצים, ירושלים תש"ם, עמ' 2-3.

ר' הלל צייטלין אויף דער עלטער

הלל צייטלין בשנותיו האחרונות. מתוך הספר: אלחנן צייטלין, אין אַ ליטעראַרישער שטוב: בילדער, באַגעגענישען, עפיזאָדן, בוענאָס אַירעס 1946

לא מעט הודות לקריאה בכתבי ההוגה היהודי-רוסי לב שסטוב (1866–1938), אותו ראה כ'ורשו האמיתי של ניטשה', הכיר צייטלין את בקשת האלוהים ש'מבעד לכפירה הקיצונית החיצונית', ולמד 'שדווקא מתוך טרגדיה נשמתית עצומה מאוד באים לידי הכרת אלקים באמת'. בשלב זה עבר מאמונה ב'אדם עליון' לאמונה ב'אל עליון', פיתח תפיסה אקזיסטנציאליסטית דתית ובאופן הדרגתי התעמק שוב בקבלה ובחסידות.³ שיאה של תקופה זו בא לידי ביטוי במסות: 'הצמאון', בה ביטא את הצימאון לאלוהי והאכזבה מכל השיטות התיאולוגיות והפילוסופיות הקיימות; 'שכינה' ו'יופי של מעלה' (1909–1910), בהן הבלית את הפן השירי-קיומי שבספרות האגדה והקבלה; ובספרו על ר' נחמן מברסלב (1910), חיבור שפתח פתחים רבים למחקר המודרני בהבנת דמותו של ר' נחמן, והשפיע על יוסף וייס וארתור גרין.⁴

בשנת 1913 פרסם את המסה 'בחביון הנשמה', המבוססת על ספרו של ויליאם ג'יימס, ומהווה ניסיון לכונן 'מדע' חדש של הדת. מסה זו השפיעה לימים על אברהם יהושע השל.⁵

כרבים מבני דורו השפיעו שנות מלחמת העולם הראשונה באופן מהותי על מחשבותיו של צייטלין, והתחולל מפנה גדול בחייו הפנימיים. על פי עדותו מדובר בתהליך של 'התגברות חיי האמונה'. במאורעות ראה את 'עקבות משיח בן דוד ממש'.⁶ תיאור של המצב האקסטטי בו היה שרוי באותן שנים מצוי ביומנו המיסטי: 'על גבול שני עולמות' (1919).⁷ את היומן המשיך לכתוב עד לימיו האחרונים ורובו אבד בשנות השואה, לאחר שצייטלין לא מצא מי שיסכים להדפיסו. באיגרת אל פישל לחובר משנת 1938 כינה את היומן 'ספר החזיונות', וכתב כי הוא מעין 'זוהר חדש', שמשולבים בו חלומות, חזיונות, הנהגות ורשמי

3 לדבריו על שסטוב ראו ה' צייטלין, 'ל. שְׁסְטוֹב', המעורר, שנה שניה, חוברת ה (1907), עמ' 175-180; ה'נ"ל, 'מתהומות הספק והייאוש (על החתירה העצומה של לב שסטוב)', התקופה כ (תרפ"ג), עמ' 425-444; כא (תרפ"ד), עמ' 369-379.

4 ראו על כך בהרחבה במבוא שכתב ' מאיר (לעיל, הערה 1), עמ' 9-39.

5 ה' צייטלין, 'בחביון הנשמה (הפרקים הראשונים מספר)', נתיבות, ספר ראשון, ורשה תרע"ג, עמ' 205-235.

6 צייטלין, קצור תולדותי (לעיל, הערה 2).

7 ה' צייטלין, 'על גבול שני עולמות (מתוך ספר רשימות של חולם)', התקופה ד (תרע"ט), עמ' 501-545.

התקופה⁸; ובאיגרת אל ש"י עגנון הוסיף כי היומן מכיל 'תיאור חיים פנימיים של מבקש דרך למלך המשיח'⁹.

בשנת 1921 חיבר תפילה על מות ידידו, ברנר, ואף הדפיס זיכרונות עליו. בעשור הראשון של המאה העשרים החל צייטלין לפרסם 'איגרות אל הנוער היהודי', המסבירות את ייחודו של עם ישראל ותורתו ובהן קרא לשוב אל 'כוחה היוצר של הנבואה'. בשנת 1922 ערך צייטלין והדפיס איגרות אלו תחת הכותרת דער אלף-בית פון יודענטום [=האלף בי"ת של היהדות].

בשנת 1925, בימי פתיחת האוניברסיטה העברית, ביקר צייטלין בארץ-ישראל ופגש את הרב קוק והרב זוננפלד. צייטלין, ששנים קודם לכן כינה עצמו 'כופר ציוני' ו'יהודי גלותי'¹⁰, הלך והתרחק מהציונות ולעתים ראה את עתידה באור פסימי.

תפיסתו המשיחית של צייטלין הלכה והתחזקה למן שנות העשרים ואילך והיא באה לידי ביטוי במספר עניינים:

[א] ניסיון להחיות טקסטים מספרות הסוד היהודית על ידי התאמתם לרוח התקופה. כך במחקרים מקיפים שערך על ספרות הקבלה (מפתח לספר הזהר; קדמות המסתורין בישראל); במונוגרפיות שכתב על מקובלים (ר' שלמה מולכו, ר' יוסף קארו, האר"י, רמח"ל); בסקירות שרשם על דמויות חסידיות (הבעש"ט, ר' נחמן מברסלב, ר' מנחם מנדל מרימנוב, ר' אורי מסטרילסק); בקטעים ששכתב ותרגם מספרות הסוד היהודית, ובייחוד במפעלו הראשוני של תרגום ספר הזהר כולו לעברית וביאורו. בהחייאת טקסטים אלו ראה פתרון תיאולוגי לדורו. הוא ניגש אל המקורות מתוך הזדהות פנימית עמוקה והתקרב בדבריו לאורחות המקובלים. לדבריו, יש להבדיל את חקר מקורות המיסטיקה היהודית ממחקרים אחרים, ועל הניגש לתחום זה להיות בעל ראייה מיסטית מיוחדת.

8 ה' צייטלין, איגרת אל פ' לחובר (16 במאי 1938), ב' קרוא וא"מ הברמן (עורכים), גנזים: קובץ לתולדות הספרות העברית בדורות האחרונים, ג, תל-אביב תשכ"ט, עמ' 185-187.

9 ה' צייטלין, איגרת אל ש"י עגנון (תרצ"ח), ארכיון ש"י עגנון, בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים, המחלקה לכתב יד, 5:2276.

10 מתוך מכתב לח"נ ביאליק (1912), מ' אונגרפלד, ביאליק וסופרי דורו, תל-אביב תשל"ד, עמ' 238-239. על שנותיו המקודמת של צייטלין, ראו בהרחבה אבלמן (לעיל, הערה 1).

[ב] כתיבת עשרות מאמרים וספרונים שרוח משיחית עזה נושבת בהם. הוא קרא לחזור אל המקורות המיסטיים ביהדות ולחיות באורח חיים המבוסס על מקורות אלה. תלמידו, ש"ב אורבאך, כינה את החוברות: 'חוברות תשובה'.¹¹ בין הספרים הללו ניתן למצוא קריאה לשיבה אל רוח הנביאים (די רייד פון ישעיהו בן אָמוץ [דברי ישעיהו בן אמוץ], 1929; וואָס איך האָב יעצט צו זאָגען דעם יודישען פּאָלק [מה שיש לי לומר עתה לעם היהודי], 1930; וואס דארף ישראל טהון אין יעצטיגער צייט פון חבלי-המשיח? [מה צריך ישראל לעשות בשעה זו של חבלי המשיח?], 1934). ספר המופנה אל האומות כולן, תוך פירוט פגמיהן ותפקידן של המדינות השונות בעידן המשיחי (דבר לעמים, 1928). בספר נוסף הוא מגולל דברי מוסר וחינוך על פי פרשיות השבוע (תורה ליכט [אור תורה], 1937–1938). קרא להקים 'סנהדרין' חדשה או 'בית דין גדול', שיפעלו ברוח התקופה החדשה, לצד שני קונגרסים עולמיים ו'אוניברסיטה ישראלית'. על דברים אלו תקפו לא מעט את צייטלין, ובמקומות רבים הוא מצטדק ואומר כי איננו נביא ולא בן נביא וכי כל דבריו הם מחשבותיו שלו. אך אם היו נביאים בתקופתנו, אומר צייטלין במקום אחד, הם היו אומרים אותם הדברים ממש.¹²

[ג] ניסיונות שונים, שרובם ככולם לא צלחו, להקים אגודות משיחיות (או 'כינוסים של יחידים') במזרח אירופה ובארץ-ישראל, שיבשרו ויכינו את העם לקראת 'מלך המשיח', בתפילות, בהתנהגות מוסרית עליונה ובלמוד קבלה (די תיבה [התיבה], 1924; ספרן של יחידים, 1928). צייטלין שב ואומר, לאורך ספרים אלו, שהוא פונה לאדם, כאן ועכשיו, ואינו בורח אל עולמות עליונים. לקבוצות אלה הוא קרא בשמות שונים, כגון: בני יבנה, בני היכלא, הבונים, בני הרז, קדושת לוי ואגודת השבים, ולכל אחת מהן הוא נתן תפקיד שונה במעט והנהגות ואזהרות שונות. במקום אחד הוא שם את הדרישה להקים אגודה של יחידים בפי הבעש"ט. חלקים מאותם חיבורים המוקדשים לאגודות נכתבו בלשון הארמית של ספר הזוהר.¹³

11 אורבאך (לעיל, הערה 1), עמ' 133.

12 ה' צייטלין, דבר לעמים, חזון על גוים ועל ממלכות, עקרי תורת בני נח ושירות תפילות על שלום העולם ועל שיבת השכינה למקומה, ורשה תרפ"ח, עמ' 2-1.

13 ה' צייטלין, ספרן של יחידים, עומק רז, זך מחשבה וכשרון הנהגה ומעשה לנשמות בודדות המצפות לישועת עולמים בשנים אלה של "עקבתא דמשיחא", ורשה תרפ"ח, עמ' 8-16.

באותם ימים חש צייטלין קרבה גדולה לרב קוק בירושלים ולחלק מחסידי חב"ד וברסלב בוורשה, ויצא בחריפות נגד החסידות בימיו, שלדעתו התנוונה בהתערבותה בפוליטיקה ובזניחתה את חיי הרוח שהנחו הבעש"ט ותלמידיו. מפגשיו הרבים עם אדמו"רים וחסידים בוורשה, בייחוד עם נאמני שושלת גור, הותירו בלבו אכזבה מרה. מתוך אותה אכזבה הוא חזה את הרעיון בדבר 'החסידות שלעתיד לבוא', חידושה של חסידות הבעש"ט, רעיון בו החזיק עד למותו בידי הנאצים (ספרן של יחידים, 1928; דממה וקול, 1936).¹⁴

במשך כל השנים המשיך צייטלין להשתתף בעיתונות היומית בעברית וביידיש באופן פעיל ביותר, והרצה את דעותיו מעל במות שונות. השינויים והגלגולים בהשקפתו הדתית והציונית היו רבים, ועל כן לא מעטים היו אלו שתקפו אותו והוא היה מעורב בפולמוסים רבים בעיתונות היומית ביידיש. בשל מעורבות זו השכחו מבקרים רבים את יצירותיו המיסטיות והדגישו אך ורק את פולמוסיו.

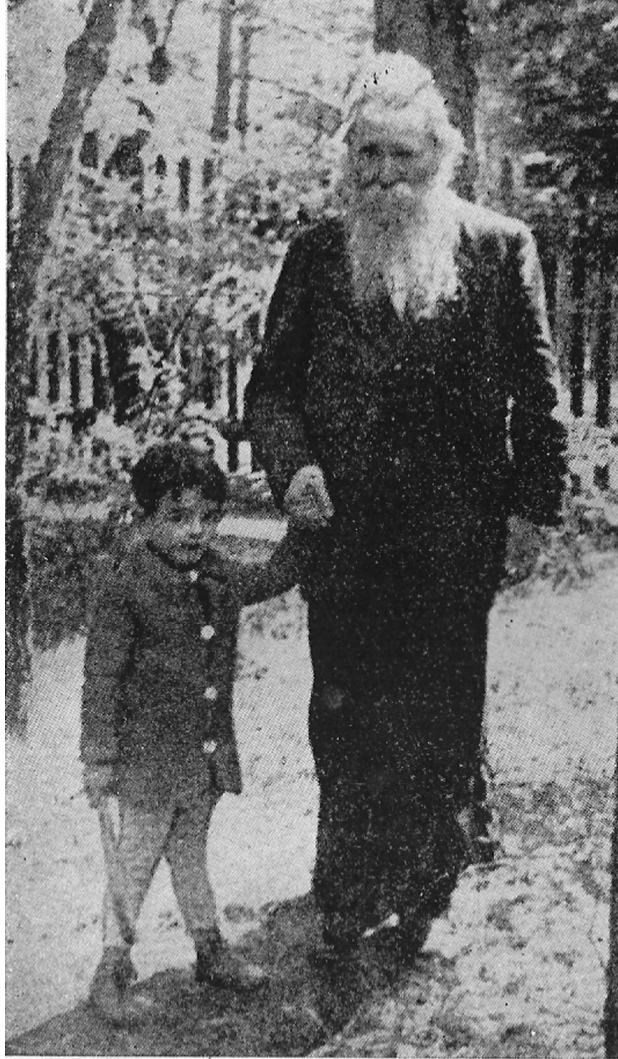
ביתו של צייטלין ברחוב שליסקה 60 בוורשה היה בית-ועד ליוצרים רבים בין שתי מלחמות העולם, וניכרת השפעתו על אחדים מהם. צייטלין התכתב עם רבים מבני דורו ואיגרותיו נותרו גנוזות בארכיונים שונים בעולם.

בשנותיו האחרונות בגטו ורשה הגה צייטלין דברי נבואה קשים על עתיד העם היהודי; הוא תרגם את ספר תהלים ליידיש, התמסר ללימודי הקבלה והחסידות והמשיך לקרוא לתשובה. בתקופה זו סיים לתרגם את כל ספר הזוהר לעברית, אך רק שרידי מפעל גדול זה הגיע לדינו. את כתביו בקבלה, ביניהם יומנו המיסטי ותרגום עברי שלם של ספר הזוהר, טמן בקרקע הגטו והם ירדו לטמיון.¹⁵ הסופר וההוגה הדתי הישיש ישב בזמן המלחמה בביתו והמשיך בעבודתו. בשעת מבצע החיסול הראשון, בהיותו בעגלה שהוליכה אותו לאומשלגפלאץ, התעטף בטליתו ואמר וידוי בקול רם. הוא לא חזר.¹⁶ צייטלין נרצח בדרכו לטרבלינקה בראש השנה

14 על שלוש הנקודות שהוזכרו למעלה, האגודות 'החסידות שלעתיד לבוא', ראו בהרחבה, מאיר (לעיל, הערה 1), עמ' 19-23.

15 ראו 'מאיר, 'התהווה וגלגוליו של מפעל תרגום וביאור ספר הזוהר להלל צייטלין', קבלה: כתב עת לחקר כתבי המיסטיקה היהודית, י (תשס"ד), עמ' 119-157.

16 ע' רינגלבלום, יומן ורשימות מתקופת המלחמה (גטו וארשה: ספטמבר 1939-דצמבר 1942), ירושלים תשנ"ג, עמ' 116.

ר' הלל צייטלין און זיין אייניקל אברהמלע האָכער-
מאן, בן יחיד פון רבקה צייטלין (געשט. 31-טן
דעצ. 1938) און נחום האָכערמאן (אומגעקומען
מיטן זון פון נאציסע הענט אין 1942).

הלל צייטלין עם נכדו, בשנותיו האחרונות. מתוך הספר: אלחנן
צייטלין, אין אַ ליטעראַרישער שטוב: בילדער, באַגעגענישען,
עפיזאָדן, בוענאָס אַירעס 1946

תש"ג (11 בספטמבר 1942), כשהוא עטוף בטלית ועטור בתפילין. כך כתב עליו היסטוריון הגטו עמנואל רינגלבלום:

את הסופר והעיתונאי הלל צייטלין שחררו פעם מכיכר האומשלג. בשנייה נתפס וגורש לטרבלינקי. הוא ידע מה צפוי לו שם. כמעשה אבותיו בימי גזירות חלמנצקי וגזירות אחרות, לבש צייטלין עוד קודם לכן קיטל לבן והתעטף בטלית.¹⁷

על התפילות שלפנינו

התפילות שחיבר צייטלין מגוונות הן ונכתבו בתקופות שונות בימי חייו. רובן חוברו על ידו וחלקן מהוות עיבוד של תפילות קודמות: מכתבי ר' נתן מנמירוב, אוגוסטינוס, ר' מאיר מאפטא, אדם מיצ'קביץ, מספרי חסידות וקבלה שונים, מספר חמדת ימים, מספר תהלים (שאותו תרגם ליידיש בגטו ורשה) ועוד.

התפילות המובאות כאן, מלבד תפילה אחת המובאת מכתב יד, נדפסו מספר פעמים בבמות שונות, וחלו בהן שינויים ממהדורה למהדורה. חלקן תורגמו מעברית ליידיש בידי צייטלין עצמו. התפילה האחרונה תורגמה מיידיש בידי עשהאל אבלמן. הבאנו את התפילות על פי מקום הדפוס הראשון. בהערות הנלוות הובאו גלגוליהן הביבליוגרפים והקשרן הרחב.

17 ע' רינגלבלום, כתבים אחרונים: יחסי פולנים יהודים (ינואר 1943–אפריל 1944), ירושלים תשנ"ד, עמ' 27.

מְחַדָּשׁ

אָב גדול וקדוש, אבי כל בְּאֵי-עוֹלָם!
 אתה בורא את עולמך-בנך, בנך, – בכל מעוף עין...
 אם כהרף עין תסיר את חסד יצירתך והיה הכל – אֵין ואפס...
 אבל אתה מריק על יצירך-בנך צְנוּרֵי ברכה בכל רגע ורגע –
 ועוד פעם יופיעו כוכבי-שחר ושרו שירת אהבה לפניך –
 ועוד פעם יֵצֵא שְׁמֵשׁ בגבורתו וְשָׁר שִׁירַת-עֵז לפניך –
 ועוד פעם ישירו מלאכים שירת קֹדֶשׁ לפניך –
 ועוד פעם תִּשְׁרַנָּה נְשָׁמוֹת שִׁירַת צְמֵאוֹן לפניך –
 ועוד פעם ישירו עֲשָׂבִים שִׁירַת גִּעְגּוּעִים לפניך –
 ועוד פעם תִּשְׁרַנָּה צִפְרִים שִׁירַת גִּיל לפניך –
 ועוד פעם ישירו אפרוחים עזובים שִׁירַת יְתוּמִים לפניך –
 ועוד פעם יתעטפו אילנות כשליחי צבור לפניך –
 ועוד פעם ילחש מְעִין את תפלתו –
 ועוד פעם יעטוף עני ושפך את שיחו לפניך, –
 ועוד פעם נשמת-תפלתו בוקעת רקיעך-שחקיך בעלותה לפניך, –
 ועוד פעם פֹּר יתפֹּרר גֹּוּ מֵאֵימַת כְּבוֹדךָ –
 ועוד פעם עֵינוּ נשואה אליך:
 רק קו אחד מְאֹרֶךְ והייתי קָדוֹר אורה.
 רק דָּבָר אחד מדברִיךְ וקמתי לתחיה.
 רק תנועה אחת מחיי נצחך והייתי רווי טל ילדות!
 הלא אתה בורא הכל מְחַדָּשׁ. ברא נא, אבי, אותי, יְלֵדְךָ, מְחַדָּשׁ!
 נְשָׁם בִּי מְנַשְׁמַת אִפֶּיךָ וְחַיִּיתִי חַיִּים חֲדָשִׁים, חַיִּי יְלֵדוֹת חֲדָשָׁה!¹⁸

שְׁעָרֵי דְמַעוֹת

יומם ולילה אני צועק לפניך, יומם ולילה אני בוכה לפניך, – אין עונה!
 צועקים אליך עמקי המעמקים שלי, אין עונה!
 עורגת אליך הנקדה הנעלמה של נשמתי, – אין עונה!

18 מחדש. ה' צייטלין, 'תפילות', התקופה, יב (תרפ"א), עמ' 370. שב ונדפס על ידי א"מ הברמן, ברן-יחד: ילקוט שירי תפילה עתיקים גם חדשים, ירושלים תש"ה, עמ' רכז-רכח; ובעריכת בנו: אהרן צייטלין (עורך), הלל צייטלין, על גבול שני עולמות, כתבים, כרך שני, תל-אביב תשכ"ה, עמ' 216.

אז, בימים מקדם, בבקשי, בבכותי, בשועי אליך, נדמה נדמה לי מענה;
 עתה – חומות גדולות ביני לבינך ושערי־ברזל סגורים על מסגר.
 וביד קדושיך מסרת: "כל השערים ננעלים, חוץ משערי דמעות" –
 גם שערים אלה סגורים ומסגרים עתה – אין פותח!
 "קוה אל ד', חֶזֶק וְיִאֲמַץ לְבָבְךָ".
 "אם התפללת ולא נענית – חֲזֹר וְהִתְפַּלֵּל!"
 עד נשימתי האחרונה לא אחדל משפך שִׁיחֵי לִפְנֵיךָ –
 נשימתי האחרונה – רק רְנָה ותפילה!
 נשימתי האחרונה – נשיקת רוחך!
 נשימתי האחרונה – נִטְף בְּיָם, רוח ברוח, קו בשמש, נשמה בנשמת־עולם...
 יונה לבנה קְמֵדָה על כרכוב חלוני, – תִּבְשֶׁר נָא בַשּׁוֹרֵת יִשְׁעֶיךָ!
 רוח קל עָבַר עַל פְּנֵי, – יָבֵא נָא עִמּוֹ דְרִישֵׁת שְׁלוֹמְךָ!
 נחשול אור התפרץ אל חדרי, – יִגְלֶה נָא חֲזוֹן הַנְּחֻמָּה!¹⁹

תן לי רוח

ה' אלהי, אליך אתפללה:
 לאויבי נתת שְׁנִים חדות, צפרנים חדות, קשתות וחצים – ומה אני מבקש, אֵלֵי, ממך?
 תן לי, ה' אלוהי אבותי, מה תתן:
 תן לי רוח כביר לשאת את צרותי הרבות, לסבול את מכאובי הרבים.
 תן לי רוח כביר לעמוד בפני כל הפגעים הרבים, בפני כל הגלים האומרים לבלעני.
 לאויבי נתת מִטְל השמים ומשמני הארץ, ולי לא נתת מאומה;
 האמנם גם את רוח קדשך תקח ממני?
 האמנם תעזבני בעת צרה ומצוקה, שואה ומשואה, תוכחה ומהומה?
 האמנם?
 ואתה אמרת בספרי קדשך: "חי אני, אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה
 אמלוך עליכם" –
 אנא, מלך נא עלי בידך החזקה! אנא, שאני נא, הרימני נא, הראני נא את גדלך!
 מקור הגבורה! אנא, האצל נא עלי מרוח גבורתך.

19 שערי דמעות. צייטלין, תפילות (לעיל, הערה 18), עמ' 371-372. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 217-218. נדפס בשינויים בידיש: ה' צייטלין, געזאנגען צום אין־סוף [שירים לָאִין סוף], וואַרשאַ תרצ"א, עמ' 37-39, תחת הכותר 'טרעהרען – טויערען' [דמעות – שערים].

אנא, עזרני נא, אל אלהי משה ויהושע, דוד ויהודה המכבי!²⁰

גרש נא את ענני התוגה

ויורד הגשם ומטפטף טפֹּת טפֹּת.
ומעוננים השמים, מעויבים ומעוננים...
ושחורים פני האדם, אפלים ונוגים.
ומטפטף הגשם, ויליל הרוח מלוהו.
עזובה בחוץ, שממון בלב...
אנא, אלהי, גרש נא את ענני התוגה!
גרש נא את השממון, העצב והלחץ!
יטהרו פני השמים ונראתה שמש צדקה, יאיר נא האור ומלא כל לב שמחה.
או תגדל השואה, ימש החושך, ירעם רעם מפוצץ, יברק ברק אש, ישמע קול זעם,
ישטוף מבול מים, יחרדו ירעשו הלבבות, יקיצו, יתעוררו!²¹

מסתרים

"מקום יש להקב"ה ומסתרים שמו, ששם הוא בוכה" –
"בשעה שהקב"ה זוכר את בניו, הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול" –
אנא, אלהי, שמע נא קול תחנונים.
תבא לפניך אנקת ילדים, אנחת הורים.
ראה נא בעֵינינו! יהמו נא רחמיך!
הכנס לפני ולפנים, הִסְתֵּר ב"מסתרים!"
זכֶּר נא את בניך, הורידה נא את דמעותיך!
תזלנה דמעותיך הרותחות, ירתח הים כמרקחה!
ירעש, יתקצף, יהמה, יִבְעֵר, יִבְעִיר, יִבְעֵר.
גדול שבר עמך, גדול מני ים.
בְּכֵה יִשְׂרָאֵל! יבכה נא גם אלהי ישראל!²²

20 תן לי רוח. ה' צייטלין, 'שירה ותפילה', לוח אחיאסף, יא (תרס"ג), עמ' 426. הכותר שלנו.
21 גרש נא את ענני התוגה. צייטלין, שירה ותפילה (לעיל, הערה 20), עמ' 428. הכותר שלנו.
22 מסתרים. צייטלין, שירה ותפילה (לעיל, הערה 20), עמ' 428. הכותר שלנו. פורסם בשינויים
בידיש תחת כותר זה, צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 20.

אנה אמצאך

"אלהי! אנה אמצאך ואנה לא אמצאך? נסתרת ולא תראה והכל ממך מלא".
 אז, בעת אשר לְבִי התבקע מעוצר רעה ויגון.
 אז, בעת אשר דְּמִיתִי, כי חושך ישופני ויורד אנכי לגיא צלמות.
 אז, בעת אשר ראיתי את הגיהנם פתוח תחתִי.
 אז, בעת אשר אלפי עלוקות מצצו את דְּמִי ואני צעקתי כמתיאש.
 אז, בעת אשר חדלתי להאמין בכל גודל ויופי, טוהר ורוממות.
 אז, בעת אשר נדמה לי העולם כלו לאגם נרפש או לקופה של שרצים.
 אז, בעת אשר ראיתי עין בעין, כי חזיר מיער מכרסם הכל ומְטַנֵּף הכל ברגליו הגסות.
 אז, בעת אשר ראיתי, כי דם אדם נשפך כמים ואין דורש ואין מבקש.
 אז, בעת אשר קדרו לי השמים וחשכה לי השמש בצהרים.
 אז, בעת אשר הכל לָקַח ממני ואף לבכות לא יכולתי...
 אז התפרץ פתאום קול גדול מעמקי לבי: רְצֵה וְחַיֵּה!
 אז, בעת אשר נראה לי כל עומק הַפְּעוּר, נראה לי גם כל העומק שביופי.
 אז נגלתה לפני פתאום כל הרוממות שבנצח, כל התפארת שביקום!
 אז נפתח מקור דמעותי, אז בכיתי כילד קטן...
 אז אמרתי: גדול הכאב, אבל גדול הוא אלהים!...
 אז שמעתי קול קורא מן ההרים ומן הבקעות, מן הצורים ומן הסלעים, מן האש ומן המים, מן האור ומן הפרחים: אהיה אשר אהיה...²³

טְהַרְנִי!

אתה אמרת על ידי קדושיך: "הִבָּא לְטָהַר – מְסִיעִים בִּידוֹ". הוי, מה הרביתי לדפוק על דלתיך, על שערי טהרתך, – אִין מְסִיעִי!
 מי זה יְסִיעֵי? מי זה יעזור? מי זה יתמוך?
 אוחזים בציציות ראשנו ודוחפים אותנו בְּחִזָּקָה אל שערי הַטְּמָאָה –
 משליכים אבן בנו ומשקיעים אותנו במצולות החטא, בטיט הַיָּוֶן, בעמקי השאול –
 הַיָּאָמֵר: "אִין לְנוּ חִפְּץ בך, דְּבַר אִין לְנוּ לך ולטהרתך?"
 ולמה זה בראתני? ולמה זה תָּתֵן לי מתנת חיידך? ולמה זה נשמת בי מנשמת אפך?
 ואם אין לך חִפְּץ בי ובמעשי, – למה זה שלחתני ארצה?

23 אנה אמצאך. צייטלין, שירה ותפילה (לעיל, הערה 20), עמ' 431-432. הכותר שלנו.

הלא שלוח אני מאתך, כאשר שלוח הוא כל אשר נשמת עליון באפו, – ולמה זה לא תתן לי הכח והעז להשיג מה שבשבילו שלחתי?
 למה לא תתן לי הכח והעז להסיר מעל דרכי מפריעי שליחותך, – תאוות בשרי, קצר רוחי, עָצְבִי, יְגוֹנִי, כְּשִׁלוֹנִי?
 מדוע לא יהיה רצוני כְּלוֹ קֹדֶשׁ אֵלֶיךָ? למה זה תתנני לעשות את אשר לא רצונך הוא?
 האין נשימתך מְצַרְפֶּת ומְזַקֶּקֶת? האין רוחך נושב מגן עדן? האין מִי מעיניך מְקַדֵּשׁ הַקִּדְשִׁים?
 ומֵאֵין בא פְּגוּל הַחַיִּים? ומֵאֵין באים המֵאֲנִיִּים אשר לא לך הם? ומֵאֵין באים הגֵּעוּגוּעִים אשר לַעֲפָר וְאֶפֶר הם?
 יִמְיֶנְךָ תִּנְחָנִי – ולמה זה תורידני? רוחך יִשְׁאַנֵּי – ולמה זה תשקיעני? לבי קורא לך – למה זה תרחיקני?
 ואם קרב אֶקְרַב אֵלֶיךָ, אתה הוֹלֵךְ הַלֵּךְ וְרוֹחֵךְ;
 ואם אֶגֶשׁ אֵלֶיךָ – תִּגְרֹשֶׁנִּי, תִּרְדַּפְנִי, תִּדְחִנֵּנִי –
 הַכֵּה גָדוֹל חֲטָאִי? הַכֵּה כְּבֹדוֹ פִּשְׁעֵי?
 ואם גם מאוד כְּבֹדוֹ פִּשְׁעֵי, – האתה לא תוכל נשֹׂא אוֹתָם, אתה הַנוֹשֵׂא אֶת כָּל הָעוֹלָמִים, כָּל הַחַיִּים וְכָל הַדּוֹרוֹת?
 ואם טְמֵאֵתִי – הֲלֹא אַתָּה הַיֵּם הַמְטַהֵר אֶת כָּל הַטְּמָאוֹת;
 ואם חָשַׁכְתִּי נִשְׁמַתִּי – הֲלֹא אַתָּה הוּא הַשֶּׁמֶשׁ הַחוֹדֵר לְתוֹךְ כָּל הַפְּנוֹת הַחֲשׂוֹכוֹת;
 ואם נַחֲלַשְׁתִּי, נִרְפִּיתִי, נִדְכִּיתִי, – הֲלֹא אַתָּה צוֹר עוֹלָמִים!
 אִם נָטַף מִיָּמְךָ אֲנִי – יִפּוֹל אֶל פִּיהוּ! אִם קוֹ מְשֻׁמֵּשׁ אֲנִי – שׁוּב אֲשׁוּב אֵלָיו!
 אִוֹר אֵין סוֹף! פּוֹתַח אֲנִי אֶת נִקְיֵי נִשְׁמַתִּי לַפְּנֵיךָ – הַקִּיָּפִים, סוֹבְבִים, הַפְּנֵים בְּהֵם, הַדּוֹר בְּהֵם!
 אִוֹר אֵין סוֹף! חַיִּי – חַיִּיךָ, אִוֹרִי – אִוֹרְךָ, נִשְׁמַתִּי – נִשְׁמַתְךָ!
 אִוֹר אֵין סוֹף! הַתְּאֹחַד בִּי, הַדְּבֵק בִּי, אֶגּוֹרָה בְּשִׁמְךָ בְּחַיִּי אֲדַמְתִּי, אֲדַבֵּק בְּנִשְׁמַתְךָ בְּחַיִּי גּוֹיָתִי, אֲדַבֵּק בְּיֹדְךָ בְּעִמְקֵי מְצוֹלַתִּי!²⁴

אֲנִי וְאַתָּה וְאֵין בְּלִתְךָ...

רְבוֹן הָעוֹלָמִים! הַנְּנִי בִידְךָ לְבַד כַּחֲמֵר בִּיד הַיּוֹצֵר –
 אִם אַתָּאמֵךְ בְּעִצּוֹת וּבְתַחֲבוּלוֹת וְכָל יוֹשְׁבֵי תַבַּל יַעֲמְדוּ לִימִינִי –

24 טהרני. צייטלין, תפילות (לעיל הערה 18), עמ' 372-373. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 218-219. נדפס בשינויים בידיש, צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 37-39, תחת הכותר 'טהרה'.

אם גם מלאכים ושרפים יחפצו להושיעני ולתמכני –
 אם גם כל עולמות אור, עולמות עליוני-עליונים יאצילו מרוחם עלי –
 מבלעדי עֶזְךָ ועזרתך – אין ישועה!
 ואם גם כָּלֵם יחפצו להרע לי ואתה בחמלתך תשים עינך עלי ותשקיף עלי לטובה
 ממעון קֹדֶשְךָ –
 חבלים נפלו לי בנעימים, ישועתי באה ועזרתי תִּגְלָה.
 ומה אני מבקש ממך אפוא? עזרני נא, רְבוֹן העולמים, להיות עיני פתוחות לראות אמתת
 הדבר הזה ואמונתך תהי קבועה בלבי בכל עת לבלתי יֵט, לא במחשבה, לא בדבור, לא
 במעשה, לעבוד זולתך –
 עזרני נא, עזרני, לבלתי ימוש מרעיוני ומלבי הוד גְּדֹלְתְךָ וגבורתך והופעת חיותך בכל
 רגע ורגע וקטן ערכי בין מעשיך, ומה נחשב אני בין יצוריך, וכֵּאֵין אני נגד ברואיך.
 עזרני נא, עזרני, כי ישמח לבי בך תמיד, אשר בראתני לכבודך, ואהבתך תבער בלבי בכל
 עת, ומחכמתך תאציל עלי להיות נגד עיני גְּדֹלְתְךָ וגבורתך ומעוט ערכי וחסרון בינתי –
 עזרני נא, עזרני, אבי שבשמים, כי ינעם לי כל אשר תעשה עמדי וְאֵל יבלבלני שום ענין
 מעבודתך האמתית וְאֵל תעל קנאת אדם עלי ולא קנאתי על אחרים ואל אתָּאוּ לשום
 דבר זולת רצונך.
 הורני נא דרך חֻקֶיךָ לְעִבְדְךָ בלב נֶבֶךְ וזך ובשמחה וברוח נמוכה ובאהבת ישראל עמך –
 ויתקדש שמך בי.²⁵

אָנוּ וּבְנֵי נִינוּה

אתה אמרת לעבדך יונה בן אֲמֹתַי:
 "אתה חסת על הקקיון אשר לא עמלת בו ולא גדלתו, שֶׁבֶן לילה היה וּבֶן לילה אבד, –
 ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה, אשר יש בה הרבה משתים עשרה רְבֹו אדם, אשר
 לא יָדַע בין ימינו לשמאלו, ובהמה רבה."
 האמנם, אנו, בני אברהם, יצחק ויעקב, איננו כבני נינוה אלה?
 אם גם גדלו וכבדו חטאותינו – האיננו קוראים אליך, כבני נינוה, בְּחֻזְקָה?

25 אני ואתה ואין בלתיך. צייטלין, תפילות (לעיל הערה 18), עמ' 374. בשולי התפילה הוסיף צייטלין: 'תפילתו של ר' מאיר'ל מאפטא בשנויים שונים'. ראו ר' מאיר מסטאבניץ-אפטא, ספר אור לשמים, לובלין תרס"ט, עמ' 10-11. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 220-221. נדפס גם ביידיש: צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 57-58, בשם 'מיר און דו – און מעהר קיינער נישט' [אנחנו ואתה – ואיש מלבדנו].

ואם איננו קורעים את בגדינו – האין אנו קורעים את לבותינו?
 ועל מי ועל מה אנו נהרגים ונטבחים? האם לא עליך ועל קדושת שמך?
 אתה חסת "על נינוה העיר הגדולה", על "הרבה משתים עשרה רבו אדם", ומדוע לא
 תחוס עלינו, בניך – על רבואי רבבות אדם?
 גם אנחנו "איננו יודעים בין ימיננו לשמאלנו" –
 איננו מבקשים ישועה לא מ"ימין" ולא מ"שמאל", ורק כך ישועתנו.
 רואים אנחנו את עזרתנו־ישועתנו רק בכחך, בממשלתך, בחסדך, באמתך, בנצחך אשר
 בו קשורה נצחיותנו –
 התעזבנו, אבינו?²⁶

ואם לא עכשיו – אימתי?

אם לא עכשיו, אבי שבשמים, – אימתי?
 אם לא עכשיו, בעת אשר העולם כלו מפרפר בין החיים והמוות, – אימתי?
 אם לא עכשיו, בעת אשר הארץ תחיל, תזעק בחבליה כיולדה, – אימתי?
 אם לא עכשיו, בעת אשר האדם מתבוסס בדמו, שותה דם ושוקע בדם, – אימתי?
 אם גם עתה לא יבוא חסדך – אימתי? אם גם עתה לא תבוא עזרתך – אימתי? אם גם
 עתה לא יאיר אורך – מתי יופיע?
 המעטים לך המזבחות, אשר אנחנו בני ישראל ערכנו לפניך בדמינו?
 המעטים לך רבואי רבבות הקרבנות, שהקרבנו לפניך?
 המעטות לך מאות קהלות הקדש שנחרבו בידי עריצים־רוצחים?
 המעטים לך עשרות אלפי בניך, שמסרו נפשם על קדשת שמך?
 המעטה לך צעקת הילדים, אשר דקרו וטמאו לעיני אבותיהם?
 המעט לך הכאב הגדול, הממלא עתה את לב כל איש ישראל, אף כי יתאמץ להרגיעו,
 להשקיטו, להטביעהו במצולת תאוה?
 האם לא תגדל אלפי פעמים הצעקה אשר בלי־דברים מן הצעקה אשר בדברים?
 והאם לא כזאת היא הצעקה אשר יצעק עתה כל לב?
 והעולם כלו? האם לא אליך הוא צועק? האם לא אליך הוא קורא? האם לא אליך הוא
 שואף?

26 אנו ובני נינוה. צייטלין, תפילות (לעיל הערה 18), עמ' 377. בשולי התפילה הוסיף צייטלין: 'על פי רמזות אחדות בספר כתר שם טוב'. שב ונדפס בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 223. נדפס גם ביידיש: צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 50-51, תחת הכותר: 'מיר – די קינדער פון נינוה' [אנו – בני נינוה].

האם לא אליך הוא קורא בתוך עצמת חטאיו? האם לא אליך הוא קורא ברטט-פרכוסיו?
האם לא אליך הוא קורא בעצמת שגיאותיר-זדונותיו?
אמנם רחוק, רחוק ממך בני האדם. אינם יכולים להגיע עֲדִיךָ. שכחו את הדרך המובילה
אליך. שכחו את שמך –
אבל בבקשם את ה א ו ש ר, – האם לא א ו ת ך הם מבקשים?
ובבקשם את ת ו כ ן החיים, – האם לא אותך הם מבקשים?
ובבקשם את אַ מַ תַּ ת החיים, – האם לא אותך הם מבקשים?
אם יקדימו אם יאָחרו – הלא ב ו א יבואו אליך, –
ולמה תעזבם לתעות בדרך רחוקה? למה תעזבם לימים רבים בידי משובתם? למה
תעזבם לימים רבים בעבודותיהם הזרות ובתהומות טְמאתם?
עד מתי תסתיר את פניך? עד מתי תשים מסֶוּה לקרני זיוך? גֵּלָה פניך, הֶסֶר המסֶוּה,
הִגְלָה לבניך. אָמַר להם: הנני מי שבקשתם ולא מצאתם!
הִגְלָה נא לכל באי עולם בדברך:
הנני מי שבידו גם חייכם, גם אֲשַׁרְכֶם, גם אמתכם. בָּאוּ אֵלַי!²⁷

קומה והושיענו...

אתה האב, אשר הוצאת את עמך מעבדות מצרים ותביאהו לארץ הקדושה, –
השיבנו לארץ הורתנו!
למען גואלנו, משיח צדקנו, אשר יָקִים יְשֻׁנֵי עַפְרָה מקבריהם –
השב נא לתחיה את ארץ הורתנו!
למען אבותינו אברהם, יצחק ויעקב אשר עָנּוּ, לָמְדוּ ופָקְדוּ בארץ ההיא, –
השיבנו לארץ הורתנו!
מיכאל השר הגדול, שר אֲמַתְנוּ, עֲמֹד בתפילה ובתחנונים בעדנו!
אליהו, מלאך הברית, הבא "להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", בֵּא נא
להשכיך שלום בקרבנו!
הנער "האדמוני ויפה העינים", אשר הרחיב והגדיל לפנים את ממלכתנו, הוא יִלְחַם עוד
פעם את מלחמתנו!
"דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל החי והַקִּים", הקיצה נא משנתך, נְחֵה עֲמֹךְ ופָקְדֵהוּ בגבורתך!
אֵל אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי! גְּבוּרַת שְׁמוֹן, גְּדֵעוֹן ויִפְתַּח הַכֶּנֶס בְּקִרְבָּנוּ!

27 ואם לא עכשיו – אימתי? צייטלין, תפילות (לעיל, הערה 18), עמ' 375-376. שב ונדפס
בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 222-223. נדפס
בשינויים בידיש, צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 42-44, תחת אותו כותר.

עז החשמונאים, בר כוכבא ורבי עקיבא הכנס בקרבנו!
רוח יוחנן מגוש חלב ויתר מגני יהודה הכנס בקרבנו!
קדשת רבי שמעון בר יוחאי, חכמת רבי מאיר וחסידות רבי יהודה הכנס בקרבנו!
למען המענים והטבוחים על ידי נבזראדן ונבוכדנצר – קומה והושיענו!
למען המענים והטבוחים על ידי אנטיוכוס – קומה והושיענו!
למען המענים והטבוחים על ידי אספסינוס וטיטוס – קומה והושיענו!
למען המענים והטבוחים בימי אדרינוס, בימי השמד – קומה והושיענו!
למען המענים והטבוחים בכל ימי אלפי שנות הגלות – קומה והושיענו!
למען המשלכים לתוך מדורת האוטה־דה־פה – קומה והושיענו!
למען המענים והמרסקים במערות האינקביזיציה – קומה והושיענו!
למען הנחבאים במערות לעבוד את אלהים מאימת שרי טבח האינקביזיציה – קומה והושיענו!
למען כל קדושינו, קדושי ישראל, המענים בידי נוסעי הצלב – קומה והושיענו!
למען כל קדושינו, קדושי ישראל, המענים בידי כל החמילניצקים, הגונטות, הפטלורות, המכנות והבלחוביצים – קומה והושיענו!
למען רבואי רבבות הקדושים הנהרגים, הטבוחים, המענים והנאנסים באוקרינה – קומה והושיענו!
משיח בן דוד, משיח צדקנו! הסר נא בקזקה את הכבלים אשר על ידיך – אזר נא חלציק, קרא נא בשם אלהיך - קומה והושיענו!²⁸

צְרִיתִי לְפָנֶיךָ אֲגִיד [תפילה על מות יוסף חיים ברנר]

אבי, אבי!
צר לי מאד. כבד מאד משא יגוני. לא אוכל שאתו. אין לי אל מי לפנות. אין עוזר, אין תומך. אתה מחשה. אתה עוזר לשונאינו. אתה מכלה את בניך. עד אנה? עד מתי?
רצים אנחנו אל ביתנו. רצים אנחנו אל אמנו. רצים אנחנו אל ארץ קדשנו.
אמרנו: אמנו תנחמנו. אמרנו: היא תמחה דמעה מעל פנינו.

28 קומה והושיענו. צייטלין, תפילות (לעיל, הערה 18), עמ' 381-382. בשולי התפילה הוסיף צייטלין וכתב: 'את המסגרת לתפלה זו לקחתי מאת תפלתו של מיצקביץ' בסוף ספרו על גולי פולין'. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות, (לעיל, הערה 18), עמ' 228-229. נדפס בשינויים בידיש, צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 42-44, תחת הכותר 'העלף אונז' [עזור לנו].

באנו אל ביתנו, באנו אל אמנו, וגם שם מצאנו אויבנו. הולכים אנחנו משחיטה לשחיטה, – ואיפה הצלתנו? ואיפה ישועתנו?
מארץ השחיטה, מאוקרינה, רצו בנינו אליך, אל ארץ קדשך. בזעת אפיהם בקשו להרוותה, ואתה הרויֵת בדמם את צמאון הרציחה של אויבנו העריצים...
האביע לפניך את עניי וצערי? מאין אקח לי דברים להביע את כל זה?
אבל למה לך דברי? מה אביע את אשר לא תדע מבלעדי ביטויי...
אתה יודע את הכל, אבל אנחנו איננו יודעים מאומה. איננו יודעים למה אתה מניח למאות אלפי בניך לנפול תחת סכיני בני לגיונות בגלות, ולאלה הנָסִים אליך, – לנפול גם הם תחת סכיני עֲרִבִים בארץ קדשך?
וגם הוא? הוא, שביקש אותך בייסורים נוראים כל כך ולא יכול להגיע עֲדִיך, – יען רק את עינויי אָחיו ראה ואת חסדך לא ראה, – הוא שהתהלך באמת כל כך גדולה לפניך, אף כי מְעַצֵּמת ייאוש-מכאובו יש אשר לא זכר את שמך וגם נלחם נלחם – בשגותו ובטעותו – במזפירים את שמך, – הוא, שמעולם לא שמח לבו, בהיותו מלא תמיד תוגתם-צרתם של בניך, האיש יוסף-חיים, שכל כך הרבה לאהוב וכל כך הרבה בפועל האהבה – מדוע הפקרת את חיי? מדוע הפקרת את דמו? מדוע נתת לאנשים חיות-יער לטרוף אותו? למה נתת לפראים האכזרים לכבות את נרו?
למה נִפְצָה הַגְּלָגֶלֶת ההיא, שהייתה כל כך מלאה אורה?
לא! לא אוכל עוד נשא את כל זאת! אין בדבריך עוד רִטְיָה לפְּצָעִי!
"דברי קודשך" – אבל מה ינחמוני דברי קדשך?
אמר יאמרו: "אין לָדָה בלי דם"... מדוע שָׁפַךְ יִשְׁפָּךְ רק הדם הנקי, והדם המגָּאֵל, דם הרוצחים, ימשל דורי דורות?
אֵל גדול! אֵל קדוש! דבר חדש יִשְׁמַע מפִּיךָ!
אור קֶדֶשׁ יִפֹּז את ראשי ההרים בציון!
פְּתָאֵם תִּגְּלָה... פְּתָאֵם תִּתְּרָא... "פְּתָאֵם יבוא אל היכלו האדון אשר אותו אנחנו מבקשים!"
פְּתָאֵם יבירק הברק הגדול בעולם! פְּתָאֵם יבוא גשם הברכה לעבדיך הַכְּמֵהִים והַצְּמֵאִים!
שעה אחת – רגע אחד – ופְּתָאֵם –
יתגדל ויתקדש שמך בעולם!²⁹

29 צרתי לפניך אגיד. צייטלין, תפילות (לעיל, הערה 18), עמ' 383-384. בשולי התפילה הוסיף צייטלין וכתב: 'כאשר הגיעתני השמועה על הפרעות ביפו, על מות החלוצים-בונים ועל מות יוסף חיים ברנר'. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 230-231. על הקשר המיוחד בין צייטלין לברנר, ראו י' מאיר, "תשוקתן של נשמות אל השכינה": בירור מסכת הקשרים בין הראי"ה קוק להלל צייטלין וי"ח ברנר, י' עמיר (עורך),

נְכֶסֶף נְכֶסֶפְתִּי

חפץ אני להדבק בך בכל לבי, ואז לא אדע מחסור ויגון –
 חיי יהיו מלאים טובך, כי כשאתה ממלא את הנפש, הנך מקל את משאיה –
 עוד נאבקות בי השמחות הישנות, אשר ראויות הן לדמעות, והאבל החדש, אשר בו אני
 שמח, ואינני יודע מי ינצח, –
 אויה לי! רחם נא עלי, אלהי!
 אויה לי! הנה את פצעי לא כסיתי, –
 אתה הרופא, ואני החולה; אתה רחום וחנון, ואני עני ואמלל!
 מה הם חיי האדם, אם לא נסיונות, מבלי מנוחת יום אחד –
 כשאני שרוי בצער, אני נכסף אל השמחה, וכשאני מלא שמחה, אני מפחד מפני הצער.
 היש בין הכסף והפחד איזו מנוחה, איזו שמחה, שבה יהיו חיי האדם חפשים מנסיון?
 אוי ואבוי על שמחת העולם בפחדה הנמקרת ובתענוגיה המרעלים!
 אוי ואבוי על צער העולם בחפצו הריק לאשר ובקשיו הכבד, אשר שובר הוא את
 הסבלנות החלושה.
 הלא כל תקותי תלויה רק ברחמיך הרבים.
 תן לי למלאות את רצונך, ושים את רצונך בי.
 עוד תועה אני בחושך, אבל כבר חדר אלי קולך הנעים, הקורא אותי לשוב לביתי...
 הריני כעולה לרגל, אשר עוד נסיעה ארכה לפניו, והריהו נכסף אל מחוז חפצו ומטרת
 נסיעתו.
 הלך אלך...
 שומע אני לקול הקורא אלי...
 נכסף נכספתי אל מעון קדשך –
 קבלני נא, אבי, אל תוך ארמונותיך, כי יציר ידך הנני!³⁰

דרך הרוח: ספר היובל לאליעזר שביד, ב (מחקרי ירושלים במחשבת ישראל יט), ירושלים
 תשס"ה, עמ' 771-818.

30 נכסוף נכספתי. צייטלין, תפילות (לעיל, הערה 18), עמ' 388. בשולי התפילה הוסיף צייטלין
 וכתב: 'מתוך וידויו של אוגוסטינוס הקדוש בקצורים ושנויים ובהסרת המקומות אשר לא לפי
 רוח ישראל הם'. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה
 18), עמ' 235-236. נדפס בשינויים בידיש, צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 67-68,
 תחת הכותר 'איך לויף צו דיר' [אני רץ אליך].

דְּבָקוֹת

בֹּא נָא אֵלַי, אַתָּה, אֲשֶׁר נִפְשִׁי חֲשָׁקָה וְחוֹשֶׁקֶת בְּךָ –
 בֹּא נָא הַבּוֹדֵד, אֵל הַבּוֹדֵד, כִּי לְבַדִּי אָנִי, כְּאֲשֶׁר תַּחֲזִינָה עֵינֶיךָ –
 בֹּא נָא אֵלַי, אַתָּה, אֲשֶׁר שְׂמַתְנִי יַחֲדָי, נֶעֱלַב וְנֶעֱזַב בְּעוֹלָמְךָ –
 בֹּא נָא אֵלַי אַתָּה, אֲשֶׁר הֵייתָ לְחַפְצִי הָאֶחָד בְּחַיִּים וְאֲשֶׁר הִגְדַּלְתָּ אֶת שְׂאִיפְתִּי אֵלַיךְ, מִבְּלִי
 אֲשֶׁר יְדַמָּה לֵּה דָבָר –
 בֹּא נָא אֵלַי, נְשִׁימְתִּי, תְּחִיתִי, בֹּא נָא נַחֲמַת נְשִׁמְתִּי. בֹּא נָא, הַחֲדוּךָ וְהַהֲדָר וְהַמְשׁוֹשׁ הָאֶחָד
 שִׁבְחִיִּים!
 מוֹדָה אָנִי לְךָ עַל אֲשֶׁר בְּלִי כָל גְּלוּלִים, חֲלִיפוֹת וְתַמּוּרוֹת הֵייתָ עִמִּי לְרוּחַ אֶחָד, וּבַהֲיוֹתְךָ
 אֶל עֲלִיוֹן עַל כָּל הֵייתָ לִי הַכֹּל-בְּכֹל.
 רוּחַךְ – לָחֵם כְּמוֹס וְנֶעֱלַם, אֲשֶׁר לֹא יֵאָכֵל, אֲשֶׁר דָּבֵק יִדְבֵק לְשִׁפְתֵי נְשִׁמְתִּי וְשֶׁאֵר יַעֲבוֹר
 עַל כָּל גְּדוֹת לְבָבִי.
 אוֹדֶךָ, אֱלֹהֵי, עַל כִּי הֵייתָ לִי יוֹם בְּלִי לַיְלָה וְשִׁמְשׁ בְּלִי שְׁקִיעָה –
 אֵינִי לְךָ מְקוֹם לְהִסְתַּר בּוֹ, יַעֲן כִּי שְׂכִינַת הוֹדֶךָ מִמְּלֵאָה אֶת הָעוֹלָמוֹת כָּלָם...
 אֵינִי לְךָ מְקוֹם לְהִסְתַּר בּוֹ, יַעֲן כִּי אִיזָה הוּא הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִכְלֶךְ?...
 אֲבָל אֶת אֲשֶׁר לֹא יִכְלֹו רְבוּאֵי רַבּוּבוֹת הָעוֹלָמוֹת יֵשׁ אֲשֶׁר יִכֹּל לִבִּי לְבַב אָנוּשׁ –
 יְהִי נָא לְבִי הַמְּקוֹם אֵלַיךְ, יְהִי נָא לְבִי – הֵיכַל לְקִדְשֶׁתְךָ.
 בֹּא נָא אֵל הֵיכַלְךָ, בֹּא נָא אֵל לְבָבִי, שְׁכֵן בִּי, וְאֲנִי – בְּךָ...
 אֵל נָא תִּפְרָד מִמֶּנִּי בְּכָל רֵגַע וְרֵגַע מִימֵי חַיִּי, וּבְבוֹא יוֹם מוֹתִי וְנִמְצָאתִי בְּךָ, חַיִּי הַחַיִּים
 וּמוֹשֵׁל בְּכָל.
 אֵל נָא תַעֲזֹבֵנִי לְרֵגַע, פֶּן יִמְצָאוּנִי שׁוֹנְאֵי בַהֲיוֹתִי רְחוּק מִמֶּךָ וְהִתְנַפְּלוּ עַל נִפְשִׁי לְבַעֲלָה.
 הִיָּה נָא מַחֲסִי עוֹז בְּשׁוֹמֵךְ מִשְׁכַּנְךָ בִּי תַמִּיד וְהֵייתִי שֶׁבַע אֲשֶׁר גַּם בְּעַנְיִי וְרוּחַ חַיִּים גַּם
 בְּמוֹתִי.
 שִׁים נָא מִשְׁפַּנְךָ בִּי וְעֲלֵתִי וְגִבְרַתִּי עַל כָּל מֶלֶךְ, כִּי אַתָּה לְחַמִּי וְיִמִּי, וּבַהֲתַעֲטִפִי בְּךָ אַחוּשׁ
 שְׁעוֹת אֲשֶׁר, אֲשֶׁר שִׁפְתֵי אָנוּשׁ לֹא תִבְיַעֵן.
 אֵינִי מְלָה בְּלִשׁוֹנִי, כִּי אֶת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בִּי חֲזָה יַחֲזָה הָרוּחַ, אֲבָל לֹא יוֹכֵל לְכָאֲרוֹ.
 הֶבֶן יִבִּין אֶת הַדְּבָרִים אֲפִי יִנְסֶה לְהַבְיַעֵם, אֲבָל הַבְּטוּי מִמֶּנּוּ וְהַלֵּאָה.
 חֲזָה יַחֲזָה אֶת אֲשֶׁר לֹא יִרְאֶה, אֶת אֲשֶׁר אֵינִי לוֹ תַמוּנָה, אֶת אֲשֶׁר אֵינִי לוֹ הַרְפָּבָה, אֶת
 הַפְּשׁוּט, אֶת גְּדֹל הָאֵין סוּף.
 חֲזָה יַחֲזָה הָרוּחַ אֶת אֲשֶׁר אֵין לוֹ תַחֲלָה, אֲשֶׁר אֵין לוֹ סוּף וְאֲשֶׁר אֵין לוֹ אֲמֻצָּע, וְלֹא יֵדַע
 אֵיךְ לְהַבְיַע אֶת הַדְּבָר –
 אֶתֶּת הָאֵשׁ אֲשֶׁר מִמֶּנָּה יִדְלִיקוּ אֶת כָּל הַמְּאֹרוֹת מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְהָאֵשׁ לֹא תִחַסֵּר –

הנה הוא המאור האחד הקדמון אשר לא יחלק והנה הם המאורות הרבים אשר יחלקו, אורו וכחו בם ולאורו ילכו.

הנה הוא המאור הגדול הקדמון אשר תפס יתפס בתוך לבבי העני ולא אדע אכנהו. בחרתי לי את הדומיה, אבל הפלא הנורא הוד צוה יצוה לפי ולעטי: דַּבֵּר וכתב! הנהו במעוני, הנהו בי, הנהו בהיכלו, הנהו בלבבי, – מי שהוא בכל העולמות קָלם. יושב אני על מטתי, ובהיות הוא בי הנני גם אני מחוץ לעולמות – לו, למי שלו הפל והנצח לו, אני מַעֲזָ לומר "אהבתיך" יען כי גם הוא יאהבני... שָׁבַע אֲשַׁבַּע בְּצַפְיָהּ, אתעטף ואתכסה בה ובהתאחדי בו אָדָאָה מעל שמים. ידע אדע נאמנה, כי כן הוא הדבר, אבל פליאה דעת ממני, אנה הלך גַּיִי אז? יודע אנכי, כי חזה אחזה אז מה שלא יראה כל בשר. יודע אנכי, כי מי שנעלה ונשגב מעל כל יציר יכללני בו, בצל ידו יחביאני, והנני מחוץ לעולמות קָלם.

אני, בן החלוף, רואה בי אז את אבי הנצח, את החיים אשר לְנֶצַח לא יתעו. הדבר חי אז בלבי גם בשמים: האור אחד הוא גם פה גם שם.³¹

על מפתן היום הששי

חמשה ימים חייתי לפניך – חמשה ימים משבוע חיי – חמש עשיריות משבעים ימי שנות האדם –

על מפתן היום הששי אני דורך לפניך – מפתן העשירית הששית – על מפתן ערב השבת של ימי חיי –

תן לי הפח לרץ לפניך בערב שבת למען אעמוד לפניך בשַׁבָּתִי... תן לי צעירות החיים, עז האפי וקִדְשֵׁת הרצון לתקן בערב שַׁבָּתִי את אשר העוֹיִתִי בימי החול –

כי אמנם פגמתי בשרש נשמתי, קלקלתי הצנורות, סתמתי את הבארות וסלקתי את השפע –

כי אמנם מבלי דעת נגעתי בעולמות קדושים עליונים וקצצתי בנטיעות נצח –

כי אמנם רחקתי מפניך ככל עוברי עמק הבכא עתה, –

31 דבקות. צייטלין, תפילות (לעיל, הערה 18), עמ' 389-390. בשולי התפילה הוסיף צייטלין וכתב: 'מתוך שירתו של שמעון התיאלוג, מובא בספרו של מרטין בובר *Ekstatische Konfessionen*, בשינויים ובקיצורים ובהשמטת כל המקומות אשר בדוגמטיקה הנוצרית יסודם'. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 236-238. נדפס בידיש, תחת אותו כותר, צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 77-80.

כי אמנם רחקתי מעליך, ואתה לא רחקת ממני, –
 כי אנכי תעיתי, ואתה בקשתני תמיד –
 כי אנכי תעיתי כשה אובד, ואתה קראת לי פתאום ואשמע.
 קראתני וְאָט אליך וְאַלְךְ אחרֶיךָ.
 הלכתי אחרֶיךָ, אבל ברפי כשלו מרוב תעוֹת בשדות זָרִים...
 כי אמנם הלכתי אחרֶיךָ בתעוֹתֵי בימי עלומי ובימי אֵילוֹתֵי –
 כי אמנם יגעתי בעמֶל חיי, ואתה טרם תראני טוֹבךָ, טרם תודיעני את דרכיך –
 ואני הלך אלך אחרֶיךָ נכשל וקם, נכשל וקם...
 מתי תקימני, לבלתי אֶפְשֵׁל עוד?
 מתי תאזרני חיל, למען לא אחדל מרוץ אחרֶיךָ אף רגע?
 כי הנה מצאתיך, – ולמה זה אתה מתחמק מפני?
 כי הנה מצאתיך, – ואני, אויה לי, אני נוֹטֵשׁ אותך פתאום...
 כי הנה מצאתיך – ולמה לא זָקַק בשרי באש קדשך?
 כי הנה מצאתיך – ולמה עוד חיות בקרבי תאוֹת ותשוֹקוֹת אשר לא לך הן?
 מי לי בשמים ובארץ מבלעדיך, – ולמה עודני מבקש ותועה?
 כי הנה בנוסי מפניך, – אתה בקשתני, ועתה בבקשי אותך – אתה כָּנַס מִפְּנֵי?
 האמנם נסתי מפניך לפנים? דְּמִיתִי, כי נָסַנִי אני מפניך – הינוס אדם מפני אלהים?
 הינוס מנשמת נשמתו, מחי־חיי?
 אבל אתה שמת סתר לך – וְאַדְמָה, כי רחקת מעלי וכי רחקתי מפניך –
 ואתה מְנִית את כל רגעי חיי ותועידיני אל מה שהועדתני –
 ואתה נתתני לנפול בשאול יאוש, למען אצא ואוציא אחרים משם –
 ואתה נתתני לטעום טעם מיתה, טעם סִפְקוֹת בלי קץ, למען לחיות ולהחיות אחרים –
 ואתה נתתני לנפול בעמקי מצולה, למען יגדל כְּאֲבִי, למען תחזק צעקתי, למען תָּאמֵץ
 עריגתי אליך –
 אתה נתתני לנפול בבורות טומאה, למען אדע לְהִזְהַר ולהזהיר את אָחֵי –
 ואם ככה עשית לי, – למה עזבתני עתה לנפשי?
 אתה היודע שְׁבַתִי וקומי – הטרם תדע, כי עוד רגלי מועדות לנפול לפעמים?
 כי הברק אשר יבריק לעיני מאורך יש אשר יגוז פתאום –
 ואני נשאר לבדי בחושך רב, עד אשר ארבה לצעוק אליך מתוך חֶשְׁכִי.
 אם ככה עשית לי, אם הדחתני שאולה, למען אֶעְלֶה ואֶעְלֶה רבים עמי –
 אם רצונך אני ממלא ודברך אני עושה, –
 שְׁפֹךְ עָלַי אורך, מלא בו את כל תוכי –

תַּנְנִי עֵתָהּ, בַּהֲכַנְסֵי לַיּוֹם הַטֹּרַח הַגָּדוֹל, לַעֲשׂוֹת אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר בְּשִׁבְלֹךְ קְרֵאתָנִי
מַעֲמֵקֵי שְׂאוֹל –
רוּחַךְ יִנְחֵנִי. עֲצַתְךָ – תַּחֲכַמְנִי. יְהִי רְצוֹנְךָ – רְצוֹנִי.³²

מַה שְׂבַקְשָׁתִי מִמְּקוֹר הַחַיִּים

אלהי, אלהי, אלהי מעוזי, אלהי אהובי, אנה אפנה? אנה אלכה? חשכו כל האורות, כבו כל הנרות.

מי יראני את האורות בתוך חשכת מצרים, מי יראני את השביל?

כל אבן – נגף, כל עץ – מכשול, כל בור – שחת. אֵיךְ, אורח המוציא מן הגלות? אֵיךְ, אורח המוביל לעיר הקודש?

נפוגיתי ונדכיתי בתוך התהומות החשכים של העולם, עֵיפָתִי ויגעתי בתוך ארחות השקר, שבני האדם קוראים להם עתה "דרכי האמת" –

לא לעיר הקודש הובילו, כי אם למגדל הרב של תהו, למגדל דור הפלגה.

אלה, אלה, פקח נא עיניך וראה: הנה העם כולו מונח לרגליך מגואל ברפש, מגולל בדמים –

אוי לי, אוי לי!

רַבֵּי רַבּוֹת מִבְּנֵיךְ הַקְּדוּשִׁים, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נַהֲרֹגוּ, נִשְׁחָטוּ, נִשְׁיָהוּ עָנּוּ מֵאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בְּשַׁר
חֲמוּרִים בְּשָׂרָם וְרוּחָם – רוּחַ חַיּוֹת טוֹרְפוֹת, יֶלְדֵי יִשְׂרָאֵל, צֹאֵן קְדָשִׁים, נִגְזָרוּ לַגֹּזְרִים,
נִקְרְעוּ לַקְּרָעִים –

אוי לי, אוי לי!

הַגּוֹפִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל בְּנֵיךְ סָחְבוּ מִן הַכְּלָבִים, נֹאכְלוּ מִן הַעוֹרְבִים –
אויה, אויה!

רַבֵּי רַבּוֹת מִבְּנֵיךְ הָיוּ בְּשַׁר לְכָלִי הַתּוֹתַח, פְּגָרִים מוֹשְׁלָכִים בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, מְסוּס וְרָקֵב
בוֹרוֹת בְּאֵשׁ –

אויה, אויה!

וְהַמַּחֲנֶה הַנִּשְׂאָר לַפְּלִיטָה מִן הַהַרְגָּה, מִן הַבְּזָה, מִן הַשְׁבִּי, מִן הַמְּכּוֹת, הוֹלְכָה הֶלֶךְ וְנָפַל
כְּעוֹרִים אֲשֶׁר הַמּוֹלִיכִים בְּדֶרֶךְ נִטְשָׁם וְעִזְבָּם –

32 על מפתן היום הששי. צייטלין, תפילות (לעיל, הערה 18), עמ' 390-392. בשולי התפילה הוסיף צייטלין וכתב: 'במלאת לי חמשים שנה בחודש סיון תרפ"א'. צייטלין נרצח בגטו ורשה עשרים שנה לאחר תפילה זו. שב ונדפס בשינויים קטנים בתוך צייטלין, על גבול שני עולמות (לעיל, הערה 18), עמ' 240-238. נדפס בשינויים בידיש, צייטלין, געזאַנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 66-63, תחת הכותר 'אויפ'ן שוועל פון זעקסטען טאָג' [על ספו של היום הששי].

אויה, אויה!

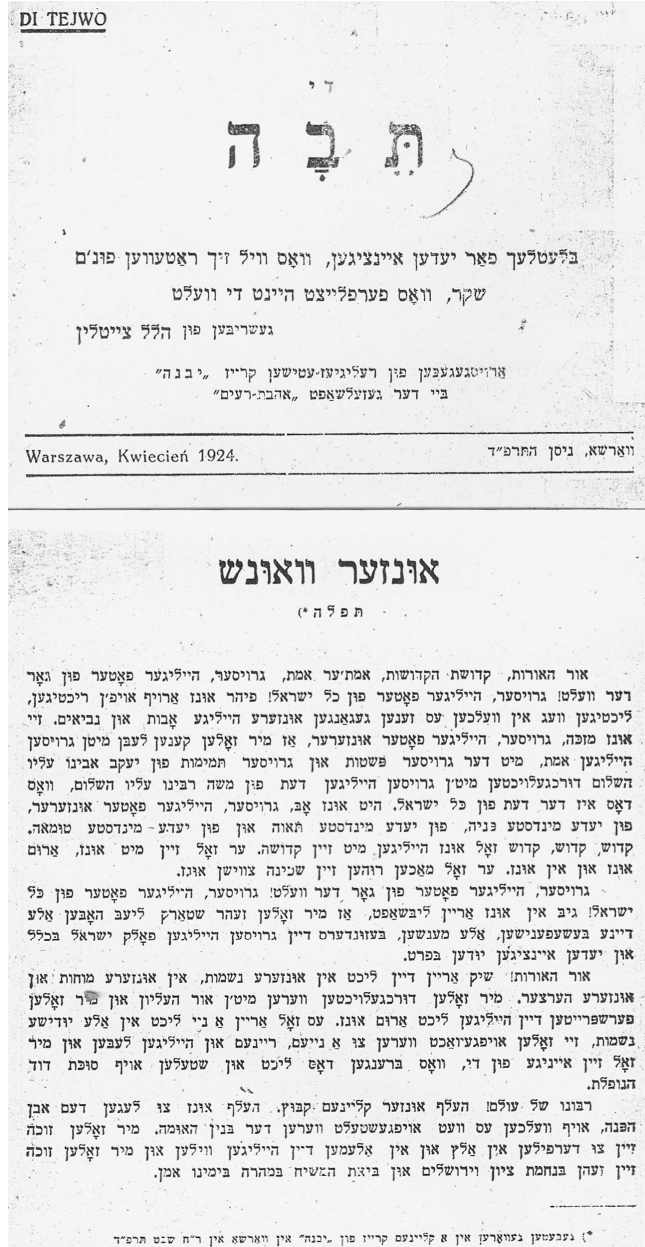
הנה העם כולו מונח לפניך כגוף אשר הנשמה נסתלקה ממנו, רקב ורקב ותולעים רוחשים עליו ובתוכו וכורים להם ככה גדולה מנתחי בשרו – והנה הראית פלא לעמך ברגע אחד והכנסת קו אור עליון קדוש בתוך הגוף הרקב, קו פדות, קו נחמה, והקו ההוא נסתלק עתה והגוף שב לרקבוננו והוא מפיץ אָדִי מות סביב – גופו של עמך הוא עתה – תרווד רקב, נשמת חיים נסתלקה ממנו ונותרה בו רק נשמה להרגיש כאב ולראות את כל החיות הרעות הסובבות אותו, מְגֶרְמֹת וּמְכַרְסְמוֹת אותו. אוי לי, אוי לי, נשמת עמי נתונה היא עתה בתוך גרושים, נדודים, בכיה, יללה, צעקה; פורשת היא כנפיה, בוקעת רקיעיך ומגעת עד כסא כבודך – אוי לי, אוי לי, כי הוצאת את נשמת החיים מעמך ועמה גם את האחדות ואת הרעות, והשארת בו רק נשמה לראות בשנוא אבר אחד למשנהו, בערוך אבר אחד קָרֵב לַמְשֻנָּהוּ, אבר – זָאֵב לַאֲבֵר, זאבים – מבחוע, זאבים מבפנים וכאב עצום עד לרום שמים והעם הקדוש הולך הֵלֶךְ וְכֹלָה – אוי לי, אוי לי!³³

רְחֵמִים וְתַחֲנוּנִים לְפָנֵי הַמָּקוֹם

אבי שבשמים! צר ומר לי מאד. אל מי אפנה? אל מי אזעק? אל מי אשוע? הקריאה קראתי לעמי – אין שומע לי. הקריאה קראתי לעצמי, ואולם גם בי בעצמי רב הוא הכובד, רב הוא השממון. צריך הייתי לא לקרוא קריאות לעם, כי אם לסובב בשוקים, ולזעוק בחוצות: הנצלו! הושעו! וגם אני עצמי – כלום הנני אותו האחד אשר אותו אתה מבקש? כלום אין אני כרבים מבני עמי עתה, איש כבד עון? "לב נשבר ונדכא אלקים לא תבזה" – ואני לבי נשבר, נפשי שסועה וקרועה, – בכחי זה אני בא אליך, בכחי זה אני נוטל לי רשות לבוא לפניך, להתנפל לפניך ולדבר דבר באזניך – ואולם – "לב טהור ברא לי אלקים", ואותו הלב הטהור אין לי עדיין, ואתה הלא לא רק "לב נשבר" תדרוש, כי אם גם "לב טהור", לב תמים, לב שלם – לב נשבר ושלם כאחד –

33 מה שבקשתי ממקור החיים. ה' צייטלין, ספרן של יחידים, עומק רז, זך מחשבה וכשרון הנהגה ומעשה לנשמות בודדות המצפות לישועת עולמים בשנים אלה של "עקבתא דמשיחא", ורשה תרפ"ח, עמ' 5-6. התפילה פותחת את הספר בו מציג צייטלין את חזונו המשיחי. נדפס מחדש בתוך ה' צייטלין, ספרן של יחידים (לעיל, הערה 2), עמ' 7-8. נדפס לראשונה ביידיש, בראש חוברת העוסקת בקבוצות שניסה צייטלין לכונן ברוח משיחית, ה' צייטלין, די תבה, וואַרשא תרפ"ד, עמ' 1-3.

ואני עוד טרם אשיג א השבירה והשלימות בשעה וברגע אחד –
 ואתה הן הקשת כמה פעמים על קנקני, ומצאת אותו שבור, ונטית מפניו –
 אבל הלא – "רעותא דקדושא בריך הוא בהני מאני תבירין".
 ואם ב"מאנין תבירין" תחפוץ – מדוע סרת מכל עצמותי ותעזבני ותטשני זה ימים
 ושנים?
 אל מי אפנה? אל מי אשפוך דמעה? אל מי יהמה לבי הלך והמה כל עוד אשר יפעם? ואל
 מי תהמה נפשי, כאשר יחדל הלב לחיות? הלא רק אליך, אליך, אליך –
 אליך אשר נסתרת מן הכל, ואתה ממלא את הכל, ום דברי השבר אשר אדבר עתה הלא
 רק בכחך אני מדבר אותם –
 הלא אתה הממלא הכל וסובב הכל, הלא אתה טוב וממלא את זה החדר אשר אני יושב
 בו עתה, את זה הכסא אשר אני יושב בו, את נפשי, רוחי ונשמתי וכל אשר בשם "אני"
 אקראהו –
 הלא אתה "אל ראי", הלא אתה רואה ויודע את כל תנועותי וכל מכאבי, את כל יסורי
 נשמתי וכל פרפוריה –
 "תמה אני עליך, הגוף הנגוף, איך לא תתפורר מאימת בוראך" –
 תמה אני על נשמתו אשר יש לה עוד האון והכח לדבר אליך –
 איך לא תכלה הנפש ההיא? "מדוע לא יבער הסנה?" מדוע לא תבטל הטפה בים? מדוע
 לא יבטל קו השמש בשמש? מדוע לא יכלה אור היחיד באור אין סוף?
 ותמה אני עליך אור-אורי, נשמת-נשמתו – מדוע תעזבני? מדוע תטשני לתעות במדבר
 הגדול?
 קרוב אתה לי מאוד – "קרוב מכל קרוב", אבל באותה שעה עצמו גם "רחוק מכל רחוק".
 רואה אתה את כל פצעני לבבי, אבל מה לך, אבי הרחמן, שתביט על כל בעין קרח
 כאומר: מה לי ולך? זעק והילל בן אדם. אם מוצא אתה חפץ בזה, ומה לך כי נזעקת
 אלי?
 האמנם? האמנם לא תשים כל לב לפצעני אנוש? והלא אבי ואמי עזבוני, ואתה אספתני?
 הלא תמיד ראיתי את יד חסדך הפשוטה אלי, אף כי הסתרת את פניך ממני. ואיה עתה?
 איה אותה היד הפשוטה?

תפילה מאת הלל צייטלין כפי שנתפרסמה לראשונה בידיש בכתב
 עת שערך בשם: **די תבה**, וואַרשא תרפ"ד, עמ' 4. כולל צילום
 עמוד השער של החוברת. נדפס כאן בעברית תחת הכותרת: **תפלה**
קצרה [אור הארות].

אמנם רבו עונותי וחטאי, כאשר רבים הם עתה העונות והחטאים של כל בני תמותה בעת "הסתרת פנים" זו –
 אבל הלא יסורי נפשי רבים הם מעונותי וחטאותי, והיסורים ההם צועקים וזועקים אליך ורק אליך –
 ואתה הלא ידעת את מכאבי –
 כל האנשים הסובבים אותי טרם ידעום, ורק אתה האחד היודע את הכל ורק בידך, האחד, להושיע ולהציל, אותי ואת עמי –
 "למה ד' תעמוד ברחוק?"³⁴

תְּפִלָּה קְצָרָה [אור האורות]

אור האורות, קדושת הקדושות, אמת האמתיות, אב גדול וקדוש של העולמות כָּלָם, האב הקדוש של כל ישראל! נחנו נא, בדרך האור אשר הלכו בה אבותינו ונביאנו הקדושים. זכנו נא אבינו קדושנו, בתמימות הגדולה של יעקב אבינו עליו השלום ובפשטות הגדולה שלו וזכה אותנו כולנו בדעת הגדולה והקדושה של משה רבנו עליו השלום, אשר היא כללות הדעת של ישראל. שמרנו והצילנו אבינו מכל פנייה, מכל תאוה ומכל טומאה. קדוש, קדוש, קדוש – קדשנו בקדושתך. היה עמנו, מסביבנו ובתוכנו. השרה את שכינתך בתוכנו.

אב קדוש ונורא של העולמות כולם! אב קדוש ונורא של כל ישראל! הכנס בקרבנו רוח אהבה, שנאהב באהבה עזה את כל הברואים. את כל בני האדם, ובייחוד את עמך הקדוש ישראל, בכלל, ואת כל בני ישראל – בפרט.

אור האורות! האר אורך בתוך נשמותינו, בתוך מוחותינו ובתוך לבותינו. זכנו נא, שנהיה מוארים באור העליון ונְפִיץ את אורך הקדוש מסביבנו. הַשְׁפֵּעַ שפַּע אור חדש בתוך כל ישראל, כי יעזרו לחיים קדושים וטהורים, חדשים מאלה, ואותנו זכה להיות מן המביאים את האור ומקימים את סֶכֶת דוד הנופלה.

34 רחמים ותחנונים. נדפס בסוף ספרו של הלל צייטלין, דממה וקול, הגיונות, תוכחות, גלויי-נשמה וכסופי-משיח, ורשה תרצ"ו, עמ' 95. נדפס מחדש בשינויים קטנים בתוך צייטלין, ספרן של יחידים (לעיל, הערה 2), עמ' 124-125. אותה 'הקריאה' המתוארת בתפילה היא קריאתו החוזרת ונשנית של צייטלין לתשובה שלמה ובאה בסוף ספר שבו הוא פורש את חזונו המשיחי ליחיד ולרבים.

רבונו של עולם! עזור נא לקבוץ הקטן שלנו. עזרנו נא להניח את אבן הפנה לבנין האומה. תננו נא למלא בכל פנה שאנו פונים, בכל דבר שאנו מדברים ובכל מחשבה שאנו מחשבים, את רצונך, לראות בנחמת ציון וירושלים, בהופיע פתאום אל היכלו האדון אשר אותו אנו מבקשים ובהגלות אור האלהים לעיני כל בשר, אמן.³⁵

שמע ישראל

שמע ישראל! זעק יהודי! זעק לאלוהיך, זעק לעולם
לאלוהיך, אשר קרוב הוא וסמוך הוא ושליך הוא
ולעולם שהוא מרוחק ומנוכר

אלוהים! קטן אני וחוטא אני
ואין אני ראוי לשאת תפילה
עבור עמך הקדוש ישראל
אולם אין אני יכול לסבול עוד את הכאב

האינך רואה את סבלם וייסוריהם
של נושאי תורתך
את כאבם העל האנושי?

האינך רואה את מסענו

35 תפילה קצרה. נדפס בסוף הספר: צייטלין, ספרן של יחידים (לעיל, הערה 2), עמ' 64. בשולי התפילה הוסיף צייטלין וכתב: 'אני מיעץ לכל קבוץ קטן של יחידים בהתאספם יחד (ביחוד: בפעם הראשונה) להתפלל בכל רגש לב תפילה זו'. צייטלין חיבר את התפילה כדי שתיאמר בהתכנסות הקבוצות שהקים, שנקראו בשמות שונים: בני יבנה, בני היכלא, הבונים, בני הרז, קדושת לוי, אגודת השבים, ועוד. לאותן אגודות, או 'כינוסים של יחידים', במזרח-אירופה ובארץ-ישראל, ייעד צייטלין תפקיד משיחי – שיבשרו ויכינו את העם לקראת 'מלך המשיח', דרך תפילות, התנהגות מוסרית עליונה ולימוד קבלה. מקצת מדרכי הקבוצות ומטרתן, וכן את חזון 'החסידות שלעתיד לבוא' הנובעת מאותן קבוצות, תיאר בספר בו מובאת התפילה. נדפס לראשונה ביידיש, בראש חוברת העוסקת בקבוצות שניסה צייטלין לכוון ברוח משיחית, צייטלין, די תבה (לעיל, הערה 33), עמ' 4; ושוב ביידיש, בתוך צייטלין, געזאנגען (לעיל, הערה 19), עמ' 88-89, בשם 'יחידים-תפלה'. על אותן קבוצות ראו: מאיר, החסידות שלעתיד לבוא (לעיל, הערה 1), עמ' 22-23, 32-36. התפילה נעדרת מהמהדורה החדשה של ספרן של יחידים שנדפסה במוסד הרב קוק, צייטלין, ספרן של יחידים: כתבים מקובצים (לעיל, הערה 2).

אל התהום וההשמדה
 אל השמדתם של כל הנבואות והתקוות?
 אלוהים, אין עוד ביכולתנו לומר דבר
 אם לא עכשיו מתי תושיענו
 מתי תושיענו אם לא היום, לאלתר
 עכשיו כשעמך מתפתל ועומד
 על פי תהום הייאוש –
 מתי תושיענו?

האם טרם הגיעה עדיך זעקתו של ילד קטן
 שהוא כענף עץ שנכרת עד שורשו?
 האם טרם הגיעה עדיך זעקתו של ילד קטן
 שהוא כציפור שהושלכה מקינה החם
 והיא נרדפת בידי כלבי פרא?
 זעק יהודי! זעק ישראל!

קומו האבות הקדושים אשר בחברון!
 קומו קדושים, פיתחו את שערי הרחמים!
 עימדו לפני כסא הכבוד
 הרימו קולכם
 ממעמקים משאול תחתיות
 ובקשו על העם הקדוש המומת:
 רחמים! רחמים!
 זעק יהודי!
 שמע עולם!

שמע אתה העולם
 בשנאתך בגדת בעם ישראל
 בבטחה פנית להשמדתו
 חטאך בוער
 ובקרבו הבגידה

'מחמס אחיך יעקב תכסך בושה'

נצחית היא הבושה
שמע, עולם!³⁶

36 שמע ישראל. השיר המקורי בידיש נותר בארכיון יד ושם, B. 115A1 316, בצורת דפוס, ונראה שנדפס בסמוך לשואה. לא עלה בידינו לגלות את מקום הפרסום. השיר עצמו נכתב בגטו ורשה. קטע מהשיר, מתורגם לעברית, פרסם שרגא בר סלע, בין סער לדממה (לעיל, הערה 1) עמ' 285, והוא מתפרסם כאן במלואו בתרגומו של עשהאל אבלמן.